

Evlendirme Dairesine Başvuran Kadınların Aile Planlaması Yöntem Kullanımı ve Hizmet Alımına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Arzu KUL UÇTU

Öğretim Görevlisi, Bozok Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümü
Lecturer, Bozok University, Faculty of Health Sciences Midwifery

Orcid Id: /0000-0002-5736-8186

kularzu@gmail.com

Hediye KARAKOÇ

Öğretim Görevlisi, K.T.O Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Ebelik Bölümü
Lecturer, K.T.O. Karatay University, Faculty of Health Sciences Midwifery

Orcid Id: /0000-0002-1475-4802

hediye.bekmezci@hotmail.com

Nebahat ÖZERDOĞAN

Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü
Assoc. Prof., Eskişehir Osmangazi University Faculty of Health Sciences Midwifery

Orcid Id: /0000-0003-1322-046X

ozerdogannebahat@gmail.com

Öz

Bu çalışma, evlendirme dairesine başvuran kadınların aile planlaması yöntem kullanımı ve hizmet alımına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunu 30 Ekim-30 Aralık 2016 tarihleri arasında, Yenimahalle Belediyesi Evlendirme Dairesine başvuran ve araştırmaya katılmaya gönüllü 30 kadın oluşturmuştur. Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme tekniği ile toplanmıştır. Veriler, nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan içerik analizi ile gruplandırma ve çözümleme tekniklerinden faydalanılarak değerlendirilmiştir. Evlenme hazırlığı yapan kadınların aile planlaması yöntemlerini etkin bir şekilde kullanımı ve üreme sağlığının geliştirilmesinin bilgi eksikliğinin giderilmesiyle sağlanacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler; Aile Planlaması, Aile planlaması yöntemi, Üreme Sağlığı, Gebelik, Ebelik

An Evaluation of the Views of Women Applying to Authorities for Marriage on the Use of Family Planning Methods and Receiving Services Related

Abstract

This study was conducted to evaluate the views of women who applied to authorities for marriage on the use of family planning methods and receiving services related. With the aim of making a thorough analysis of such a social phenomenon, qualitative research methods as well as interview technique and purposeful sample selection methods are adopted. The research group was formed of 30 women who applied to Yenimahalle Municipality Marriage Office between October 30 and December 30, 2016 and voluntarily agreed to participate in the research. The data collected by semi-structured in-depth interview technique have been evaluated by using content analysis, grouping and analysis techniques employed in qualitative research methods. It is seen that the effective use of family planning methods and the improvement of reproductive health of the women preparing for marriage will be achieved by eliminating the lack of information.

Keywords; Family Planning, Family Planning Methods, Reproductive Health, Pregnancy, Midwifery

Giriş

Aile planlaması (AP) hizmetleri, topluma sunulması gereken “Temel Sağlık Hizmetleri” kapsamında yer almaktadır. Amaç; istenmeyen gebelikleri önlemek, her aileye istedikleri zaman istedikleri sayıda çocuk sahibi olabilmeleri için danışmanlık hizmeti sunmaktır. AP hizmetlerinin bir başka amacı da anne ve çocuk sağlığının iyileştirilmesidir. AP hizmet alımı, aile bireylerinin karar verme yeteneklerini geliştiren ve aileye çocuk sahibi olma konusunda özgürlük tanıyan bir süreçtir. Ayrıca iyi bir AP hizmeti çocuk sahibi olmayan (infertil) çiftlerin, çocuk sahibi olabilmeleri için onlara sunulacak yardım hizmetlerini de kapsamaktadır.¹⁻²

Yöntem kullanımları “modern” ve “geleneksel” olmak üzere 2 grupta incelenmektedir. Tüp ligasyon, vazektomi, oral kontraseptif ilaç, rahim içi araç (RİA), aylık veya üç aylık iğneler, deri altı implantasyon, kondom, diyafram ve acil kontraseptif ilaçlar modern yöntemler arasında yer almaktadır. Geleneksel yöntemler ise; takvim yöntemi ve geri çekilme gibi uygulamaları içermektedir.²⁻³

AP hizmetlerini yeterli derecede kullanmayan ülkelerde aşırı doğurganlığa bağlı olarak plansız gebelikler, riskli gebelikler, fetüse ilişkin sorunlar ve kadın ruh sağlığı sorunları meydana gelmektedir. Yöntemlerin etkin kullanımının hem kadın hem de çocuk sağlığının yükselmesinde olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.⁴⁻⁵⁻⁸

Ülkemiz Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) verilerine göre; araştıma sırasında evli kadınların %92’sinin yaşamlarının bir döneminde gebeliği engelleyici herhangi bir yöntem kullandığı belirtilmektedir. Evli kadınların kullanmakta olduğu yöntemlerin %47’si modern yöntemler iken, %26’sı geleneksel yöntemlerdir. Kullanılan yöntem tercihleri bakımından, modern yöntemlerden RİA (%17) kullanımı ve geleneksel yöntemlerden geri çekilme yöntemi ilk sırada yer almaktadır. 15-19 yaş aralığındaki bireylerin sıklıkla geleneksel yöntem kullandığına dikkat çekilmektedir. Diğer sorunsalın ise; yöntem bırakmaya ilişkin olduğu ifade edilmektedir. Buna göre; yöntem kullananların yüzde 32’sinin, bir yöntemi kullanmaya başladıkları tarihten itibaren 12 ay içinde bıraktıkları görülmektedir. Bu yöntemlerden uzun vadeli kullanım imkânı sunan RİA kullanımının daha az vazgeçilen bir yöntem olduğu, cinsel birleşme öncesi ve sırasında kullanılan yöntemlerin daha kolay bırakıldığı belirlenmiştir. Yöntem kullanmayan evli kadınların çoğunluğunun ilerleyen zamanlarda gebeliği engelleyen herhangi bir yöntem kullanmayı düşündükleri ifade edilmektedir. Gebeliği önleyici yöntemlere erişim amacıyla en çok kullanılan merkezlerin kamu sektörü içerisinde yer aldığı belirtilmektedir. Araştırma esnasında yöntem kullanan kadınların %56’sı gebelikten korunma amacıyla kullandıkları malzemeleri kamu sektöründen karşıladığı belirtilmektedir. Modern yöntem kullanan kadınların dörtte birinin ihtiyacı olan ürünleri eczanelerden satın aldığı belirlenmiştir.³

Ülkemizde AP yöntemlerinin kullanım yüzdesi artmakta olup, artış hızı azalmaktadır. Genel artışın büyük bir kısmının, kondom ve tüp bağlamanın daha fazla kullanılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. 1993-2013

yılları arasında oral kontraseptif ilaç kullanımını %5 civarında sabit bir oranda devam ederken, rahim içi araç (spiral) kullanımını %2 oranında azalma göstermiştir. Geleneksel olarak geri çekilme yöntemini ise, her 4 evli çiftten birinin tercih ettiği ve ortalama olarak aynı oranlarda kullanıldığı ifade edilmektedir.⁴

Ülkemizde ve dünyada gerçekleştirilen çalışmalara göre; AP ve üreme sağlığı kararlarının ataerkil zihniyet tarafından yönetildiği, eşlerin ortak kararı olmaktan çok erkeklerin ve diğer aile bireylerinin kararlarının etkili olduğu belirtilmektedir. Ayrıca AP yöntemlerinin çoğunluğunun kadınlara yönelik geliştirilmesine, kullanım sorumluluğunun kadınlara yüklenmesine karşın alınan kararlarda insiyatif kullanamamaktadır. AP yöntemleri eşlerin yaşamlarının ötesinde toplumun sağlık düzeyini doğrudan etkilemektedir. Bu açıdan AP kullanımı, kullanılan yöntemlerin etkinliği, bilgi düzeyi ve yaşanan sorunların ele alınması önem teşkil etmektedir.⁶⁻⁷⁻⁸

Bu çalışma, Yenimahalle Belediyesi Evlendirme Dairesine başvuran kadınların AP yöntem kullanımı ve hizmet alımına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Ülkemizde yapılan çalışmalar ele alındığında konuya ilişkin betimsel çalışmaların sınırlı sayıda olması çalışmanın özgünlüğünü ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, çalışma sonuçlarından elde edilen veriler tüm evrene genellenemez. Çalışma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır.

Aile planlaması kavramını açıklayabiliyorlar mı?

AP'nin gerekliliğine inanıyorlar mı?

1. Gereç Yöntem

Çalışma sosyal açıdan ele alınan bir konuyu derinlemesine incelemek ihtiyacından hareketle nitel araştırma yöntemi ile yapılmıştır.

Yenimahalle Belediyesi Evlendirme Dairesine nikah işlemlerini yaptırmak için başvuran kadınlar ile yapılan araştırmada, amaçlı örneklem seçim yöntemlerinden tipik durum örnekleme kullanılmıştır.

Araştırma 30 Ekim-30 Aralık 2016 tarihleri arasında görüşmeye gönüllü olarak katılan kadınlar ile yürütülmüştür. Ayrıca, örnekleme kapsamına alınacak bireylerden elde edilecek verilerin derinlik ve genişlik açısından incelenmesi örnekleme seçilen birey sayısı ile ters orantılı olmaktadır. Görüşmeden elde edilen verilerin miktarı ve zamanına göre elde edilen veri setlerinin birbirini tekrarlıyor olması dolayısıyla çalışmanın doygunluğa ulaştığı kararı alınarak araştırmada 30 kadın ile görüşülmüştür. Araştırma doygunluğu ise; yürütülen araştırmada görüşülen kişilerden artık aynı cevaplar alınmaya başlandığı takdirde araştırmanın sonlandırılabilmesine dair ipucu sağlayan bir terim olarak kullanılmaktadır. Buradaki amaç konuların ortalama durumlarının değerlendirilerek bilgi edinilmesidir. Konuyu evrene genellemeyle ilgili değildir.

Araştırmada veriler “Tanılama Formu (11 soru)” ve literatür taraması sonucunda geliştirilen “Aile Planlamasına İlişkin Görüşler”, “Yöntem Kullanımına İlişkin Görüşler” ve “Hizmet Alımına İlişkin Görüşler” başlıklı 3 ana başlık altında oluşturulan görüşme rehberinin kullanıldığı yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme tekniği ile toplanmıştır. Ses kayıt cihazı kullanılarak yapılan görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Bu yöntemlerin kullanılması yöntem çeşitlenmesi olarak adlandırılmaktadır. Açık uçlu soru kullanımı daha ayrıntılı bilgi edinmede önemli bir esneklik sağlamaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinin kullanımında her ne kadar yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmış olsa da görüşmeler esnasında araştırmacı tarafından yeni sorular eklenebilmesi ya da araştırmannın yönünün değiştirilmesi de mümkün olmuştur.

Veriler SPSS paket programı ve nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan içerik analizi ile gruplandırma ve çözümleme tekniklerinden faydalanılarak değerlendirilmiştir. Ses kayıtları görüşme sırasıyla yazılı ortama aktarılmış, çözümlemesi yapılarak 30 adet görüşme çıktısı elde edilmiştir. Yazılı ortama aktarılan görüşme kayıtları içerik analizi ile incelenmiş olup, çalışmanın problemleri bakımından değerlendirilerek yorumlanmıştır. İçerik analiz tekniğine göre veriler, çalışmanın problemlerini ortaya koyan temalar bakımından veya görüşme esnasındaki sorular açısından sunulabilmektedir. Ayrıca, katılımcıların görüşlerine dikkat çekebilmek açısından doğrudan alıntılara yer verilebileceği belirtilmektedir (10). Bu araştırmada, katılımcıların her bir cevabı üzerinden elde edilen veriler tematik bir çerçeve belirlenmiştir. Ortaya çıkan temalara ifadeleri bakımından vurgu yapan kadınların yüzdeler dilimleri 3 kadın (%10,0) şeklinde kısaltma yapılmıştır. Katılımcıların konu hakkındaki fikirlerini yansıtabilmek için doğrudan belirtilen ifadeler üzerinden alıntılar yapılmıştır.

Alıntılar yapılırken isimler yerine eğitim ve yaş içeren kısaltmalarla kodlamalar yapılmıştır. Araştırmaya verilerinin kodlanması ve düzenlenmesi araştırmacılar ve alanında uzman bir kişi tarafından incelenmiştir.

Araştırmannın yapılabilmesi için Karatay Üniversitesi Etik Kurulundan (2016/002) etik onay alınmıştır. Ayrıca, katılımcılara görüşme öncesinde çalışma içeriğine ilişkin bilgilendirme yapılarak sözlü onamları alınmıştır.

2. Bulgular ve Tartışma

Araştırmaya katılan kadınların yaş ortalaması $20,55 \pm 1,47$ 'dir. Kadınların %50'sinin, eşlerinin %44,3'ünün lise mezunu olduğu, kadınların %13,3'ünün okuryazar ve ilköğretim düzeyinde öğrenim gördükleri belirlenmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun sigara (%66,6) ve alkol (%93,4) kullanmadığı, tanılanmış herhangi bir sistemik hastalığının bulunmadığı (%83,3) ve herhangi bir sebeple düzenli ilaç kullanmadığı (%76,7) belirlenmiştir.

Katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda bulgular 3 ana kategori altında incelenmiştir

Aile Planlamasına İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi

Çalışmaya katılan kadınların çoğunluğu (%66,6) AP kavramını çocuk sahibi olmayı engelleyen yöntem kullanımı olarak belirtmiştir.

“AP denildiği zaman çocuk doğurmamı engelleyecek şeyler olduğunu düşünüyorum.” (B.T., Lise, 22)

“AP çocuk istemediğim zaman kullanmam gereken hap ve alet demektir.” (T.İ, Ortaokul, 25)

“Herkesin bakabileceği sayıda çocuk dünyaya getirmesiyle daha kaliteli bir yaşama sahip bireylerle sağlıklı bir toplum elde edeceğimiz yöntemlerin kullanılmasıdır.” (Y.G, Üniversite, 24)

Kadınların istedikleri sayıda çocuğa sahip olabilmesi fizyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan sağlığın gelişimi ve sürdürülmesine olumlu katkı sağlamaktadır. AP hizmetlerinin amacının anlaşılması ve uygun kullanımı kadınların yaşam kalitesine oldukça önemli katkı sağlamaktadır. Çalışmaya katılan kadınların çoğunluğunun aile planlamasını gebeliği planlı bir şekilde gerçekleştirmek ve istenildiği zaman bebek sahibi olmak için kullanılan yöntemler olarak tanımlamak yerine, çocuk istemeyen çiftlerin kullanabileceği yöntemler olarak değerlendirmesinin bilgi eksikliklerinden kaynaklandığını düşündürmektedir.

Katılımcıların AP'nın gerekliliğine ilişkin görüşleri incelendiğinde; çoğunluğunun gerekli olduğunu vurgulayan ifadeler kullandıkları belirlenmiştir. Ancak, katılımcılar arasından 3 kişinin (%10) yöntem kullanımının bırakılsa bile çocuk sahibi olamayacaklarına dair düşüncelerinin olduğu ve bu nedenle AP'sı yöntemlerinin kullanımı konusunda kararsız olduklarını ifade ettikleri görülmüştür.

Kadınların AP'na ilişkin konularda eşleri ile birlikte karar verme durumları ve düşünceleri sorgulandığında; çoğunluğunun eşleri ile birlikte karar verdikleri, kaç tane çocuk sahibi olmak istediklerini belirledikleri, yöntem kullanımı konusunda ise henüz karar vermedikleri belirlenmiştir. Ayrıca katılımcılardan 9'unun (%30) ifadelerinde eşin ailesinin isteklerinin de AP kararlarında etkili olduğu belirlenmiştir. Katılımcılardan biri ise; aile planlaması konusunda eğitim aldığını, bu eğitimden edindiği bilgileri eşi ile paylaştığını ve bu konuda yapacaklarını tam anlamıyla planladıklarını ifade etmiştir.

“Aile planlamasının kullanılması gerektiğini kesinlikle düşünüyorum. Çünkü bakabileceğim kadar çocuğum olsun istiyorum. Eğer korunmazsak bunu engelleyemem. Bu konuda çok bilgim yok ama yine de öğrenip uygulamak istiyorum. İstemediğim bir hamilelik beni bunalıma sokar diye düşünüyorum. Bunu istemiyorum. Eşim ile 2 çocuk istiyoruz. Ama evlendiğimiz ilk yıl hamile kalmak istemiyorum. Eşim benim bir yol bulmam için doktora gitmemi söyledi. Daha gidemedim.” (A.Ç., Lise, 21)

“Kayınvalidem hap falan kullanırsam çocuğum olmayacağını söyledi. Doğru mu? Bilmiyorum. Ama onlar hemen hamile kalmamı istiyorlar. Ben hemen istemiyorum. Ama sonradan olmazsa diye korkuyorum. Nişanlımda hemen olsun istiyor. Evliliğimi yaşamak istiyorum aslında. Ama ben bir şey kullanırım sonra çocuk olmazsa diye korkuyorum. Nişanım benim gibi düşünmediği için korunmayacağız.” (T.İ, Ortaokul, 25).

“Aile planlamasının kesinlikle kullanılması gerektiğini düşünüyorum. Keşke bazıları için zorunlu olsa diye bile düşünüyorum. Çünkü bazı kadınlar istemese de hamile kalıyor. Ya da sırf kocası istiyor diye geleceğini düşünmeden o çocuğu doğuruyorlar. Bir ilaç pazarlama firmasında çalışıyorum. İşim dolayısıyla çeşitli eğitimlere katılıyorum. Aile planlaması için kullanılan haplar için yapılan bir eğitime katıldım. Orada yöntemler ve koruma şekillerini öğrendim. Nişanım ile konuştum. Biz şu an çocuk düşünmüyoruz. Bu nedenle korunacağız. Hangi yöntemle korunacağımıza da karar verdik. Ama olur da küçük ihtimalle hamile kalırsam bir şeyimiz kalmaz. O zaman Allah vergisini kabul ederiz.” (İ.B. Üniversite, 25).

Çalışma grubundaki evlilik hazırlığı yapan ve aile kuracak olan kadınların AP yöntem kullanımına ilişkin kararlarının eşleri ya da aile büyüklerinin kararlarından etkilendiği görülmektedir. Bu durum aile olma sürecinde eşlerin ortak kararlarını belirleyen faktörler arasında geleneksel ataerkil yapının etkilerinin kısmen de olsa sürdüğüne işaret etmekte, yapılan diğer çalışmalar da çalışma bulgularımızı desteklemektedir.¹¹⁻¹²⁻¹³⁻¹⁴

Yöntem Kullanımına İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi

AP yöntem kullanımı hakkında bilgi sahibi olmak en uygun yöntemin seçilmesi ve seçilen yöntemin etkinliğinin artmasını sağlaması açısından önemlidir.

Kadınların birçoğunun yöntemleri yeterince bilmediği, en çok bilinen yöntemlerin sırasıyla oral kontraseptifler, rahim içi araç kullanımı (RİA), kondom, tüp ligasyon olduğu belirlenmiştir. Görüşmelerde diğer AP yöntemlerine ilişkin hiçbir ifadenin yer almaması dikkat çekmiştir. Katılımcıların 24’nün geleneksel uygulamalardan takvim yöntemini bildiği ve koruma sağlayacağını düşündüğü belirlenmiştir.

Kullanmayı düşündükleri yöntem sorgulandığında; katılımcıların 17’sinin oral kontraseptif yöntem kullanmayı düşündüğü, 5’inin eşinin korunma yöntemi kullanmayı düşündüğü ve 8’nin karar vermediği saptanmıştır. Oral kontraseptif yöntem kullanımını tercih eden kadınların ortalama yarısı (%56,6) herhangi bir sağlık merkezine danışmadan bu kararı aldığını, eşinin istediğini, kullanım açısından kolay olacağını ifade etmiştir. Eşinin korunacağını belirten kadınların 3’ü ise; eşinin nasıl bir yöntemle korunacağını bilmediklerini belirtmiştir.

“Korunma yöntemlerinden hap, siprail (RİA), kondom ve iğneler olduğunu biliyorum. Hepsinin nasıl kullanıldığını bilmiyorum. Hapı her gün içmeliyiz. Kondomu erkekler kullanıyorlar. İğneler sağlık ocakları ve hastanelerde yapılıyor. Hepsi hamile kalmaktan koruyor. Bunları kullanınca hamile kalma riski de varmış. Yani hamile kalanlar var. Mesela, Hapı içmeyi

unuttuğunda... Ben hapla korunmak istiyorum. Eczaneden alıp içebileceğimi düşünüyorum. Bunun için doktora gitmem gerektiğini düşünmedim. Hap içmemi nişanlımda istiyor. Ben de kolay olacağını düşünüyorum. Hamile kalmak istediğim zaman hamile kalacağımı düşündüm." (ÇT.Lise, 22).

"Aile planlaması yöntemlerinden alet (RİA), prezervatif, hap, iğne, tüpleri bağlatmayı biliyorum. Bunların nasıl kullanıldığını hemen hemen biliyorum. Hepsinin de gebe kalmayı önlediğini düşünüyorum. Düzgün kullanılırsa sorun olacağını düşünmüyorum. Biz korunma yöntemimiz olarak eşimin korunmasını seçtik. Benim guatr hastalığım var. Zaten ilaç kullanıyorum. O da ben korunurum dedi. Ama prezervatif mi kullanacak geri çekilmemi bilmiyorum. Detaylı olarak konuşmadık. Ama bizim için en doğrusu nasıl olacaksa öyle yapacağına inanıyorum." (K.Ö., Üniversite, 23).

Konu hakkında yapılan benzer araştıma örneklerinde ise; çalışma sonucumuzla benzer olarak eşi ya da diğer aile bireylerinin görüşleri doğrultusunda yöntem kullanıma karar verilmekte olduğu belirlenmiştir.⁵⁻¹¹⁻¹⁴⁻¹⁶⁻¹⁷ Eşlerin ortak kararları doğrultusunda yöntem kullanımına karar vermeleri, AP hizmeti veren sağlık personelinin yapacağı değerlendirmeler sırasında eşlerin bir arada olması hususunda hassasiyet göstermesi önemlidir. Ayrıca eğitim düzeyi arttıkça geleneksel yöntem kullanım sıklığının azalacağı, bireylerin istenmeyen gebelik yaşamaya ilişkin yaşadığı korkuların azalacağı düşünülmektedir.

Hizmet alımına ilişkin görüşlerin değerlendirilmesi

Ülkemizde modern yöntem kullanımına erişim en fazla kamu sektöründen (%56) sağlanmakta olup, özel sektör (%37) ve market/dükkân (%7) gibi yerlerden de temin edildiği bildirilmiştir (3). AP hizmetlerinin kullanımının etkinliğini arttırmak için hizmetlere ulaşılabilirliğin artırılması ve bilgi edinilen kaynakların sağlık profesyonellerinin olması gerekmektedir. Yürütülecek danışmanlık hizmetlerinin prekonsepsiyonel dönemi kapsamı, uzman kişiler tarafından gerçekleştirilmesi ve hizmetin etkinliğinin değerlendirilmesi kadın sağlığı açısından önemlidir.¹⁶⁻¹⁸⁻¹⁹

Araştırmaya katılan kadınların 20'si (%66) AP yöntemleri hakkında herhangi bir sağlık kuruluşu ve sağlık personelleri tarafından verilen eğitime katılmadığını, 5'i (%16,6) aile sağlığı merkezinde çalışan aile sağlığı elemanı tarafından bilgilendirildiğini, geriye kalan 5'i (%16,6) daha önce hiçbir şekilde bilgilendirilmediğini ifade etti. Katılımcıların çoğunun 26'sının (%86,6) AP ile ilgili bilgileri çoğunlukla yakın aile bireyleri, arkadaşları ve internetten edindiği belirlenmiştir.

"Daha önce bu konuları kimseyle konuşmadım. Kiminle konuşmam lazım bilmiyorum. Aslında utanıyorum. Ben sormadan biri gelse anlatsa diyorum. Aslında sormak istediklerim var. Keşke bilen biri anlatsa diye düşünüyorum. Nereden bilgi almam gerektiğini bilmiyorum." (A. V. Lise, 21).

“Genellikle bu konuları arkadaşlarımla konuşuyorum. Evli olanlar bu konuda bilgililer. Onlar bana ne zaman ne yapmam gerektiğini anlatıyorlar. Yakın olduğumuz için soru sorarken utanmıyorum. Ama başka biriyle konuşmak istemiyorum. Bu benim özelim. Belki sağlıkçı biri ile konuşabilirim ama kadın bir ebe, hemşire olabilir.” (Ç.T. Lise, 22).

Kadınların cinsellik ve aile planlaması konusunda kültürel yapının etkileriyle bilgi alma konusundaki isteklerini açıkça ifade edemedikleri belirlenmiştir. Özellikle üreme sağlığı hizmetlerine başvuruları sırasında toplumsal yargılardan etkilenecekleri düşüncesiyle acil sorunlar dışında sağlık kuruluşlarından faydalanmadıkları saptanmış olup, benzer çalışma örneği de bulunmaktadır.²⁰

Sonuç ve Öneriler

Evlenme hazırlığı yapan kadınların AP yöntemlerini etkin bir şekilde kullanımının sağlanması ve üreme sağlığının geliştirilmesi için bilgi eksikliğinin giderilmesi yönünde düzenlenen katılımlı zorunlu danışmanlık hizmetlerine ihtiyaç olduğu görülmektedir. Sağlık personellerinin bekâr kadınlara aile planlaması hizmetlerinin kullanımına ilişkin bilgi vermesi, verilen hizmetlerin uygulanabilirliğinin değerlendirilmesi, danışmanlık hizmetleri sırasında bireysel ve toplumsal özelliklere dikkat edilmesi kadın sağlığının yükseltilmesi bakımından önem taşımaktadır. Elde edilen bulgular neticesinde yapılacak ileri çalışmalar açısından alt yapı oluşturacağı düşünülmektedir. Ayrıca eğitim kurumlarında zorunlu cinsel eğitim programlarının yer alması üreme sağlığının geliştirilmesine katkı sağlayacağı sonucuna da varılmaktadır.

Kaynaklar

1. T.C Sağlık Bakanlığı (1995) Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Ulusal Aile Planlaması Hizmet Rehberi 1. Ankara.
2. S. Mayda A, Arslan T, Bozkurt H, Dedeli İ, Özkan M. (2005).Düzce İli Kalıcı Konutlar Bölgesinde 15-49 Yaş Arası Kadınlarda Yöntem Kullanma Oranları Ve Tercih Nedenleri. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni. 4 (5).
3. Türkiye Nüfus Ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2013:72-88.
4. <http://www.sosyalistfeministkolektif.org/emegimiz/39-kadinlar-icin-sosyal-haklar/922-tuerkiye-nuefus-ve-sagl-k-arast-rmalar-raporunda-oene-c-kan-bulgular.html>Erişim Tarihi: 6.4.2015
5. Giray, H., &Keskinoglu, P. (2006). Işıkkent Sağlık Ocağı'na Başvuran 15-49 Yaş Evli Kadınların Etkili Aile Planlaması Yöntemi Kullanımı Ve Etkileyen Etmenler. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, 15(2).
6. Ceylan, S. Tekbaş, Ö. (2000). Aile Planlamasına Bütüncül Bir Yaklaşım. Erkeklerin Katılımı. Sağlık Ve Toplum Dergisi. 3:16-21.
7. Şankazan, Ş., &YILDIZ, A. (2002). Ankara İli Deliler Köyündeki Evli Erkeklerin Aile Planlaması İle İlgili Bilgi Tutum Ve Davranışları. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 55(01).

8. Reed, E., Donta, B., Dasgupta, A., Ghule, M., Battala, M., Nair, S., ... & Raj, A. (2016). Access To Money And Relation To Women's Use Of Family Planning Methods Among Young Married Women In Rural India. *Maternal And Child Health Journal*, 1-8.
9. Communicating Family Planning In Reproductive Health Key Messages For Communicatarors Family Planning And Population. WHO, 1997
10. Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
11. ŞAHİN, H. G., ŞAHİN, H. A., ZETEROĞLU, Ş., & KOLUSARI, A. (2002). Van İli Yöresinde Aile Planlaması Yöntemleri Kullanmama Nedenleri. *Turkiye Klinikleri Journal Of Gynecology And Obstetrics*, 12(3), 265-268.
12. Khuda B, Roy NC, Rahman DM., (2000). Family Planning And Fertility In Bangaldesh. *Asia-Pacific Population Journal*. 15 (1): 41-54.
13. Tawaiiah EO. Factors Affecting Contraceptive Use In Ghana. *J Biosoc Sci* 1997; 29: 141-9.
14. TANRIVERDİ, G., ÖZKAN, A., & ŞENVELİ, S. (2008). Çanakkale'deki Kadınların Aile Planlaması Yöntemlerini Tercih Nedenleri. *Fırat Tıp Dergisi*, 13(4), 251-254.
15. Cinar, M., Timur, H., Aksoy, R. T., Kokanali, D., Tokmak, A., & Tasci, Y. (2016). Parameters Affecting To Select Of Contraceptive Methods. *Medicine Science| International Medical Journal*, 5(3), 790-2. ESKİ 11
16. Kaya, H., Tatlı, H., Açık, Y., & Deveci, S. E. (2008). Bingöl İli Uydükent Sağlık Ocağı Bölgesindeki 15-49 Yaş Kadınların Aile Planlaması Yöntemi Kullanım Düzeyinin Belirlenmesi. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 22(4), 185-191.
17. Allagoa, D., & Nyengidiki, T. K. (2015). Knowledge, Attitude And Practice Of Contraception Amongst Antenatal Patients At The University Of Port Harcourt Teaching Hospital, Port Harcourt. *The Nigerian Health Journal*, 11(3), 89.
18. Karadağ N, Aslantekin F. (2005). Balıkesir Merkez 2 No'lu Sağlık Ocağı Bölgesindeki 15-49 Yaş Kadınlarda Aile Planlaması Hizmetlerinin Ve Yöntemlerinin Kullanımlığı. *Hemşirelik Forumu*. 50-53.
19. Babadağlı, B. D., & Şahin, S. (2006). Sakarya Doğum Ve Çocuk Bakımevi İle SSK İzmit Hastanesi'nde Doğurganlık Dönemi Kadınların Aile Planlaması Ve Danışmanlığı Konusunda Bilgi Ve Tutumlarının Karşılaştırılması. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 1(2), 51-64.

20. Giray H. (2004).Bekâr Kadınların Aile Planlaması Bilgilerinin Etkileyen Etmenler. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.

